

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

k návrhu zákona,
kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších
předpisů, a další související zákony

SHRNUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu právního předpisu: návrh zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů

Zpracovatel / zástupce: Ministerstvo financí

Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozveďte:
Implementace nařízení o mezibankovních poplatcích patnáctý den po vyhlášení, transpozice směrnice o základním platebním účtu 18. 9. 2016, s výjimkou ustanovení o jednotné terminologii, která nabývají účinnosti 9 měsíců ode dne účinnosti prováděcího právního předpisu ke směrnici o základním platebním účtu

Implementace práva EU: ano

- uveďte termín stanovený pro implementaci: nařízení o mezibankovních poplatcích 9. 6. 2016, směrnice o základním platebním účtu 18. 9. 2016
- uveďte, zda je návrh nad rámec požadavků stanovených předpisem EU: Návrh pouze stanoví procesní postupy, které jsou třeba k dosažení požadavků směrnice, například stanoví požadavek jednotného formátu zmocnění ke změně účtu. V hlavních otázkách však nad rámec požadavků předpisů EU návrh nezachází.

2. Cíl návrhu zákona

- transpozice směrnice o základním platebním účtu
- adaptace českého právního řádu na nařízení o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce

3. Agregované dopady návrhu zákona

Náklady budou vyplývat především z nutnosti adaptace dotčených subjektů na novou právní úpravu, která bude znamenat vynaložení nákladů zejména pro poskytovatele platebních služeb. Bude nezbytné, aby tyto subjekty přizpůsobily svoje informační systémy na navrhované změny. Další náklady poskytovatelů platebních služeb lze očekávat vzhledem k nutnosti sjednotit terminologii platebních služeb a zavést změnu platebního účtu. Určité úvěrové instituce budou muset vynaložit náklady na vedení základního platebního účtu za přiměřenou úplatu. Konkrétní výše nákladů je v současné době obtížně odhadnutelná, neboť se bude odvíjet od množství provedených změn a u každého poskytovatele platebních služeb bude odlišná.

Navrhované změny přinesou přínosy pro spotřebitele, kterým bude umožněno otevření základního platebního účtu v kterémkoli členském státě na území Evropské unie, dojde k zavedení jednotného postupu při změně platebního účtu u všech poskytovatelů platebních

služeb. V neposlední řadě dojde ke zvýšení transparentnosti a porovnatelnosti úplat, které jsou spotřebitelům účtovány poskytovateli platebních služeb.

3.1. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: ano

V současnosti není možné finanční dopady na státní rozpočet kvantifikovat. Náklady lze očekávat v souvislosti s vedením správních řízení a při výkonu dohledu.

3.2. Dopady na podnikatelské subjekty: ano

Navrhovaná právní úprava klade požadavky především na poskytovatele platebních služeb.

3.3. Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): ne

3.4. Sociální dopady: ano (pozitivní)

Navrhovaná právní úprava předpokládá zlepšení přístupu určitých skupin spotřebitelů k finančním službám.

3.5. Dopady na životní prostředí: ne

A. OBECNÁ ČÁST

A. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad (RIA)

1. DŮVOD PŘEDLOŽENÍ A CÍLE

1.1. Název

Zákon, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

1.2. Definice problému

Důvodem pro předložení návrhu zákona je závazek České republiky (dále též „ČR“) transponovat do českého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (dále též „směrnice o základním platebním účtu“). Směrnice o základním platebním účtu zakotvuje právo spotřebitele otevřít si základní platební účet. Dále stanoví postup pro službu změny platebního účtu a zavádí pravidla, která mají směřovat k usnadnění přeshraničního otevírání platebních účtů. V neposlední řadě stanoví požadavky pro transparentnost úplat účtovaných spotřebitelům ze strany poskytovatelů platebních služeb.

Dalším důvodem předložení zákona je adaptace českého právního řádu na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce (dále též „nařízení MIF“). Nařízení MIF je ze své podstaty přímo použitelné. Česká republika nicméně musí do dvanácti měsíců ode dne vstupu nařízení v platnost zavést sankce za porušení nařízení a určit příslušné orgány, které budou oprávněny vykonávat dohled nad dodržováním povinností stanovených tímto nařízením.

Členským státům je nařízením MIF svěřena pravomoc stanovit ve vztahu k vnitrostátním transakcím uskutečněným debetními nebo kreditními kartami nižší mezní hodnoty mezibankovních poplatků, než stanovuje nařízení. Česká republika si je vědoma této možnosti, avšak vzhledem ke krátké adaptační lhůtě a účinnosti regulace výše mezibankovních poplatků již šest měsíců ode dne vstupu nařízení v platnost nejsou prozatím národní diskrece využity. Karetní trh bude nadále sledován a o využití národních diskrecí bude rozhodnuto na základě zhodnocení dopadů nařízení a po konzultacích s dotčenými subjekty.

1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony novelizuje tyto právní předpisy:

- zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZOPS“)
- zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů

Vzhledem ke skutečnosti, že současná česká právní úprava není v souladu s požadavky, které jsou vymezeny směrnicí o základním platebním účtu a nařízením MIF, je nezbytné, aby jednotlivá ustanovení obsažená ve směrnici o základním platebním účtu byla transponována do českého právního řádu a aby byla provedena adaptace na nařízení MIF. K implementaci obou uvedených evropských předpisů dojde prostřednictvím novely zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, novely zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi a novely zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci.

1.4. Identifikace dotčených subjektů

Mezi tzv. dotčené subjekty, na které budou mít zvažované varianty dopad, se řadí především:

- Česká národní banka,
- poskytovatelé platebních služeb,
- spotřebitelé,
- provozovatelé srovnávacích internetových stránek,
- obchodníci,
- vydavatelé platebních karet.

1.5. Popis cílového stavu

Cílem navrhované právní úpravy je dosažení souladu právních předpisů ČR a EU na základě transpozice směrnice o základním platebním účtu do českého právního řádu. Navrhované změny umožní všem spotřebitelům z Evropské unie (dále též EU) otevření platebního účtu se základními prvky v kterémkoli členském státě na území Unie, zavedou jednotný postup při změně platebního účtu a v neposlední řadě přispějí ke zvýšení transparentnosti a porovnatelnosti úplat, které jsou účtovány poskytovateli platebních služeb.

Nařízení MIF je ze své podstaty přímo použitelné a ukládá České republice povinnost přizpůsobit právní řád v oblasti sankcí plynoucích z jeho porušení a určit dohledové orgány.

1.6. Zhodnocení rizika

Navrhovaná právní úprava si klade za cíl implementovat evropské předpisy do českého právního řádu tak, aby byl v souladu s evropskou regulací platebního styku. V případě netransponování směrnice o základním platebním účtu a nestanovení sankcí a orgánů dohledu pro nařízení MIF by se Česká republika vystavovala riziku zahájení řízení pro porušení čl. 258 a čl. 260 Smlouvy o fungování Evropské unie.

2. NÁVRH VARIANT ŘEŠENÍ

Transpozice směrnice o základním platebním účtu umožňuje členským státům v řadě otázek přijmout v rámci určitých mantinelů tzv. diskreční oprávnění a zvolit variantu řešení, která bude nejvíce odpovídat národním podmínkám na finančním trhu. Česká republika transponuje směrnici o základním platebním účtu v režimu minimální harmonizace.

Diskrece směrnice o základním platebním účtu

V následující části jsou v rámci hodnocení dopadů regulace popsány jednotlivé diskrece dané směrnicí o základním platebním účtu včetně návrhů řešení a vyhodnocení variant.

1. Subjekty v působnosti části páté zákona

Diskrece spočívá v možnosti neuplatnit celou část pátou návrhu zákona nebo její části na subjekty, které jsou uvedeny v čl. 2 odst. 5 směrnice 2013/36/EU. Těmito subjekty jsou investiční podniky, centrální banky, poštovní žirové instituce a specifické instituce jednotlivých členských států, jejichž vynětí si členské státy dojednaly. Česká republika nemá žádnou takto specificky vyřazenou instituci. Jediným subjektem fakticky připadajícím v úvahu je Česká národní banka, neboť podle stávající právní úpravy je jako jediná z výše uvedeného výčtu subjektů oprávněna poskytovat platební služby.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 3 varianty řešení:

- **varianta 0** – neuplatnit celou část pátou návrhu zákona na Českou národní banku
Využití diskreci a zvolit variantu 0 by znamenalo, že část pátá návrhu zákona se v celém svém rozsahu neuplatní na Českou národní banku.

- **varianta 1** – uplatnit některá ustanovení části páté návrhu zákona na Českou národní banku
Tato varianta představuje využití diskrečního oprávnění, tedy aplikovat na Českou národní banku některá ustanovení části páté návrhu zákona.

- **varianta 2** – uplatnit celou část pátou návrhu zákona na Českou národní banku
Varianta 2 by znamenala uplatnění celé části páté návrhu zákona na Českou národní banku.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Česká národní banka je oprávněna poskytovat platební služby, ale nevede platební účty široké veřejnosti. Službu vedení platebního účtu pro uživatele, kteří jsou spotřebiteli, poskytuje pouze svým zaměstnancům. Z uvedeného důvodu se navrhuje varianta 1, tedy uplatnit některá ustanovení části páté návrhu zákona na Českou národní banku. Navrhuje se aplikace ustanovení týkajících se transparency (porovnatelnosti). Konkrétně se jedná o používání jednotných označení ve smlouvách o platebních účtech a v písemných informačních sděleních, které jsou určeny uživatelům, aby nebylo užíváno rozdílné označení služeb u těch platebních účtů, které vede. Zbývající ustanovení části páté návrhu zákona týkající se změny platebního účtu a základního platebního účtu se navrhuje na Českou národní banku neuplatnit, neboť aplikace těchto ustanovení by byla nadbytečná z důvodu absence vedení platebních účtů pro veřejnost ze strany České národní banky.

2. Účty v působnosti části páté zákona

Diskrece spočívá v možnosti rozšíření působnosti části páté zákona i na jiné platební účty než ty, jejichž majitelem je spotřebitel a ze kterých lze alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky a na které lze připsávat peněžní prostředky, včetně provádění úhrad, jak stanovuje § 124zb. Na účty s omezenějšími funkcemi, jako jsou například spořicí účty, účty ke kreditním kartám a účty k hypotečním úvěrům se směrnice o základním platebním účtu, a tedy ani část pátá zákona, vztahovat nemusí.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 3 varianty řešení:

- **varianta 0** – uplatnit část pátou návrhu zákona na ty platební účty, jejichž majitelem je spotřebitel a ze kterých lze alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky a na které lze připsávat peněžní prostředky

Využití varianty 0 by znamenalo, že část pátá návrhu zákona se uplatní na ty platební účty, jejichž majitelem je spotřebitel a ze kterých lze alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky a na které lze připisovat peněžní prostředky.

- **varianta 1** – uplatnit část pátou návrhu zákona na platební účty spotřebitelů s omezenějšími funkcemi než ty platební účty, které spotřebitelům umožňují alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky a na které lze připisovat peněžní prostředky

Volba varianty 1 by znamenala, že část pátá návrhu zákona se uplatní na platební účty spotřebitelů s omezenějšími funkcemi než ty platební účty, které spotřebitelům umožňují alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky a na které lze připisovat peněžní prostředky.

- **varianta 2** – uplatnit pouze některá ustanovení části páté návrhu zákona na platební účty spotřebitelů s omezenějšími funkcemi než ty platební účty, které spotřebitelům umožňují alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky a na které lze připisovat peněžní prostředky

Varianta 2 by znamenala, že pouze některá ustanovení části páté návrhu zákona se uplatní na platební účty spotřebitelů s omezenějšími funkcemi než ty platební účty, které spotřebitelům umožňují alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky a na které lze připisovat peněžní prostředky.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení využít variantu 0, tedy uplatnit část pátou zákona na ty platební účty, jejichž majitelem je spotřebitel a ze kterých lze alespoň vybrat hotovost, převádět peněžní prostředky, včetně úhrad, a na které lze připisovat peněžní prostředky. Vycházíme ze skutečnosti, že ustanovení části páté zákona mají sloužit k ochraně spotřebitele jako slabší smluvní strany. Z tohoto důvodu se navrhuje neaplikovat část pátou návrhu zákona na podnikatelské účty, neboť podnikatele nelze považovat za slabší smluvní stranu. Podnikatelské platební účty se liší od těch spotřebitelských zejména rozsahem a frekvencí využívaných služeb, které jsou často nad rámec běžně poskytovaných služeb spotřebitelům, neboť mají odlišný způsob využití. Aplikovat část pátou návrhu zákona na účty, které mají omezené funkce, není vhodné, neboť u takových účtů si lze obtížně představit změnu platebního účtu. Jednotná terminologie by rovněž měla být tvořena a navázána na plnohodnotné platební účty. Ustanovení o základním platebním účtu sama definují rozsah služeb poskytnutých majiteli tohoto účtu.

3. Provozovatel srovnávacích internetových stránek

Směrnice o základním platebním účtu po členských státech požaduje, aby uživatelé měli k dispozici bezplatný přístup alespoň k jedné nezávislé internetové stránce, která bude na vnitrostátní úrovni porovnávat úplaty účtované uživatelům přinejmenším za služby zahrnuté do konečného seznamu. Existence srovnávací stránky umožní uživatelům snadno porovnávat ceny a příslušné podmínky u platebních účtů nabízených na trhu.

Provozovatel srovnávacích stránek musí zajistit, aby byly naplněny požadavky stanovené v části páté návrhu zákona:

- zajistit, aby se poskytovatelům dostalo rovného zacházení při zobrazování výsledků srovnání,
- srovnání je založeno na porovnání všech služeb, které budou předmětem standardizace terminologie ve vyhlášce České národní banky,
- srovnávací stránky budou obsahovat údaje o osobě provozovatele,

- informace uvedené na srovnávacích stránkách budou určité, srozumitelné a aktuální,
- pojmenování služeb spojených s platebním účtem na srovnávacích stránkách bude odpovídat jednotnému označení stanovenému prováděcím právním předpisem,
- srovnání bude provedeno na základě jasných a objektivních kritérií,
- srovnávací stránky budou obsahovat informaci o datu poslední aktualizace zveřejněných informací a
- výsledky srovnání úplat budou obsahovat informace o úplné nabídce služeb spojených s platebním účtem na trhu platebních služeb v České republice, nebo alespoň jeho významné části.

Diskrece členského státu v tomto bodě spočívá v možnosti volby rozhodnutí, zda srovnávací stránky budou provozovány soukromým subjektem nebo veřejným orgánem.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- **varianta 0** – srovnávací stránky budou provozovány soukromým subjektem

Varianta 0 by znamenala, že příslušné srovnávací stránky budou provozovány soukromým subjektem, který zajistí, aby byly naplněny požadavky stanovené směrnicí o základním platebním účtu.

- **varianta 1** – srovnávací stránky budou provozovány veřejným orgánem

Využití této varianty by znamenalo, že srovnávací stránky budou provozovány veřejným orgánem. V úvahu by připadala Česká národní banka, Ministerstvo financí, Česká obchodní inspekce nebo jiný veřejný orgán.

Návrh nejvhodnějšího řešení

V současné době v České republice existují obdobné internetové stránky provozované soukromým subjektem, které porovnávají služby spojené s platebním účtem. Nejsou však regulovány zákonem. Novela ZOPS nijak nevymezuje osobu provozovatele srovnávacích internetových stránek, pouze stanovuje požadavky, které musejí srovnávací internetové stránky splňovat. Navrhuje se tedy jako řešení zvolit variantu 0, která počítá se skutečností, že srovnávací internetové stránky budou provozovány soukromým subjektem a zákon pouze stanoví podmínky jejich provozu. Dosavadní provozovatelé tak budou muset dodržovat pravidla stanovená zákonem. Provozovatel srovnávacích internetových stránek, který bude tyto stránky provozovat k 31. lednu daného kalendářního roku, bude povinen oznámit do konce února daného kalendářního roku adresu srovnávacích stránek Ministerstvu financí a České národní bance. Tyto orgány budou zveřejňovat seznam provozovatelů a adres srovnávacích stránek na svých internetových stránkách.

4. Rozsah služeb srovnávaných na internetových stránkách

Diskrece spočívá v možnosti volby, zda srovnávací stránky budou porovnávat i další okolnosti související s nabízenými službami, než minimum, které stanoví směrnice. Minimum srovnání je srovnání služeb spojených s platebním účtem, které budou předmětem harmonizace označení a definic ve vyhlášce České národní banky.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- **varianta 0** – srovnávací stránky budou porovnávat úplatu za služby, které jsou uvedeny v prováděcím právním předpise.

Volba varianty 0 by znamenala, že srovnávací stránky budou porovnávat úplatu za služby, které jsou zahrnuty do prováděcího právního předpisu. Tento prováděcí právní předpis

obsahuje označení a vymezení charakteristik 10 až 20 zpoplatněných služeb. Každý členský stát si nejprve zvolí seznam 10 až 20 zpoplatněných služeb, které jsou spojeny s platebním účtem. Při sestavování seznamu bere v potaz ty služby, které uživatelé ve vztahu ke svému platebnímu účtu nejvíce využívají a dále ty služby, jež jim vytváří nejvyšší náklady. Tento národní prozatímní seznam oznámí Komisi a orgánu EBA (Evropský orgán pro bankovníctví). Následně bude vytvořena standardizovaná terminologie Evropské unie pro ty služby, které budou společné alespoň pro většinu členských států. Terminologie Evropské unie bude obsahovat společné pojmy a definice. Česká republika začlení do svého národního seznamu evropské pojmy a definice pouze u těch služeb v národním seznamu, které jsou společné s těmi, které jsou uvedeny ve standardizované terminologii Evropské unie. Následně se předpokládá vydání vyhlášky České národní banky, která bude obsahovat již zmíněné označení a charakteristiky 10 až 20 zpoplatněných služeb.

- **varianta 1** – srovnávací stránky budou porovnávat i další okolnosti, nejen úplatu za služby, které jsou uvedeny v prováděcím právním předpise

Využití varianty 1 by znamenalo, že srovnávací stránky budou porovnávat kromě úplaty za služby zahrnuté do prováděcího právního předpisu i další okolnosti. V úvahu by připadaly např. informace zaměřené na kontokorentní úvěry, kreditní karty apod.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení zvolit variantu 0, tedy srovnávací stránky budou porovnávat pouze úplatu za služby, které jsou uvedeny v prováděcím právním předpise. Nepovažuje se za potřebné zasahovat do trhu srovnávacích internetových portálů, který funguje bez větších problémů, a klást na něj nároky, které směrnice bezprostředně nevyžaduje. Navrhovaná varianta bude rovněž pro uživatele přehlednější a povede k jeho lepší orientaci na srovnávacích stránkách.

5. Pravidla změny platebního účtu

Diskrece členského státu spočívá v možnosti uplatnit na vnitrostátní změnu účtu jiná opatření a postupy, než která jsou stanovena v části páté návrhu zákona, je-li to v zájmu uživatele a nevzniká-li tím pro uživatele žádná další zátěž a proběhne-li změna účtu v témže celkovém časovém rámci, jaký je uveden v části páté návrhu zákona. V České republice není poskytování služby změny účtu dosud upraveno právním předpisem. Existuje zde však tzv. Kodex mobility klientů, ke kterému přistoupila více než polovina bank působících na trhu platebních služeb a který stanovuje procesní postup pro změnu účtu. Banky, které k tomuto Kodexu přistoupily, se na dobrovolné bázi zavázaly tyto postupy dodržovat a umožnit tak svým klientům snazší přestup k jiné bance. Daná dohoda bank však nezavazuje všechny poskytovatele platebních služeb.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- **varianta 0** – na vnitrostátní změnu účtu se uplatní postup, který je stanoven v části páté návrhu zákona

Využití varianty 0 znamená, že na vnitrostátní změnu účtu se uplatní postup, který je stanoven v části páté návrhu zákona.

- **varianta 1** – na vnitrostátní změnu účtu se uplatní jiný postup, než který je stanoven v části páté návrhu zákona

Tato varianta by znamenala, že na vnitrostátní změnu účtu se uplatní jiný postup, než který je stanoven v části páté návrhu zákona.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení využít variantu 0, tedy na vnitrostátní změnu platebního účtu uplatnit postup, který je stanovený v části páté návrhu zákona. Ustanovení části páté návrhu zákona vymezují jednotlivé kroky a povinnosti nového a dosavadního poskytovatele včetně lhůt, které mají být u každého kroku dodrženy ze strany účastníků vnitrostátní změny platebního účtu. Změna účtu je dle části páté návrhu zákona povinná pro všechny poskytovatele platebních služeb, kteří vedou platební účet ve smyslu směrnice. V tomto smyslu je třeba podotknout, že v České republice neexistuje systém změny účtu, který by všechny tyto poskytovatele zavazoval. Dále je třeba uvést, že výše specifikovaný Kodex mobility klientů stanoví delší lhůty oproti těm uvedeným ve směrnici o základním platebním účtu a dále stanoví jiný rozsah převodu trvalých příkazů a souhlasů k inkasu. Konkrétně je celková lhůta pro službu změny účtu podle směrnice o základním platebním účtu 12 pracovních dnů. Lhůty pro jednotlivé kroky jsou počítány včetně doručení. Postup při změně účtu podle Kodexu mobility klientů sice počítá se lhůtou 11 pracovních dní, ale není bráno v potaz doručení příslušných dokumentů v jednotlivých krocích. Celý proces změny banky podle příslušného Kodexu trvá nejméně 15 bankovních pracovních dnů, což je o 3 pracovní dny déle než postup podle směrnice o základním platebním účtu. Kodex umožňuje uživateli při změně účtu převést všechny trvalé příkazy a část pátá návrhu zákona pouze ty, které si uživatel zvolí. Dále Kodex mobility klientů není závazný pro všechny banky a není právně vymahatelný. Pro uživatele, který si zažádá o vnitrostátní změnu účtu je tedy z výše uvedených důvodů příznivější navrhovaná varianta 0 vycházející ze směrnice o základním platebním účtu.

6. Forma zmocnění

Diskrece spočívá v možnosti volby rozhodnutí, zda při vnitrostátní změně účtu bude po spotřebiteli vyžadována písemná žádost o změnu platebního účtu.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- **varianta 0** – zmocnění udělené uživatelem při službě změny účtu bude požadováno v písemné formě

Využití varianty 0 by znamenalo, že zmocnění udělené uživatelem při vnitrostátní změně účtu bude požadováno v písemné formě.

- **varianta 1** – zmocnění udělené uživatelem při službě změny účtu bude moci být poskytnuto i v jiné než písemné formě

Tato varianta by akceptovala i jinou než písemnou formu zmocnění, které udělil uživatel.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se varianta 0, tedy zmocnění udělené uživatelem při vnitrostátní změně účtu bude požadováno v písemné formě z důvodu průkaznosti. Zmocnění bude mít podobu předepsaného formuláře, jehož vzor a obsah jeho příloh stanoví prováděcí právní předpis. Uživatel požádá prostřednictvím předepsaného formuláře o změnu platebního účtu, v němž uvede, jaké úkony ve vztahu k účtu a v jakém rozsahu má provést nový a dosavadní poskytovatel, zda současně vypovídá smlouvu o platebním účtu, jaký rozsah zástupčího oprávnění uděluje novému poskytovateli a případně uživatel uvede další potřebné údaje, které souvisejí s provedením vnitrostátní změny platebního účtu. Jednotný formulář by měl být zaveden z důvodů standardizace změny platebního účtu napříč poskytovateli.

7. Vymezení okruhu institucí nabízejících základní platební účet

Diskrece spočívá v možnosti rozšíření působnosti části páté hlavy III zákona, která stanoví povinnost úvěrovým institucím nabízet základní platební účet, i na další poskytovatele platebních služeb, neboť podle článku 1 odstavce 4 směrnice o základním platebním účtu je tato povinnost zúžena jen na úvěrové instituce. Zároveň je směrnici o základním platebním

úctu dána možnost uložit povinnost vést základní účet pouze určité skupině úvěrových institucí.

Úvěrová instituce je definována v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, jako podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet. Poskytovateli platebních služeb jsou podle směrnice PSD (směrnice o platebních službách na vnitřním trhu) kromě úvěrových institucí též instituce elektronických peněz, poštovní žirové instituce, platební instituce, poskytovatelé a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu a národní centrální banky.

Část pátá hlava III zákona zakotvuje právo na přístup k základnímu platebnímu účtu, specifikuje vlastnosti základního platebního účtu, dále řeší problematiku úplaty, rámcovou smlouvu a její jednostranné ukončení a uvádí obecné informace o základním platebním účtu.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 4 varianty řešení:

- **varianta 0** – uplatnit působnost části páté hlavy III na všechny úvěrové instituce

Využití varianty 0 by znamenalo, že základní platební účet budou nabízet všechny úvěrové instituce se sídlem nebo pobočkou v České republice. Povinnost by se tak uplatnila na banky, zahraniční banky, které mají pobočku umístěnou na území České republiky, a na spořitelní a úvěrní družstva.

- **varianta 1** – uplatnit působnost části páté hlavy III na banky a zahraniční banky, které mají pobočku na území České republiky

Využití této varianty by znamenalo, že základní platební účet budou nabízet všechny banky nebo pobočky zahraničních bank, jestliže jejich sídlo nebo pobočka se nachází v České republice. Povinnost by byla uložena i institucím, které nevedou platební účty spotřebitelům.

- **varianta 2** – uplatnit působnost části páté hlavy III na banky a zahraniční banky, které mají pobočku na území České republiky, jestliže tyto instituce nabízejí platební účty spotřebitelům

Využití této varianty by znamenalo, že základní platební účet budou nabízet všechny banky nebo pobočky zahraničních bank, jestliže jejich sídlo nebo pobočka se nachází v České republice, ovšem pouze tehdy, vedou-li tyto instituce platební účty spotřebitelům.

- **varianta 3** – rozšířit oblast působnosti části páté hlavy III zákona i na jiné poskytovatele platebních služeb než úvěrové instituce

Využití varianty 3 by znamenalo, že základní platební účet budou nabízet i jiní poskytovatelé platebních služeb než úvěrové instituce.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení zvolit variantu 2, která počítá se skutečností, že základní platební účet budou spotřebitelům nabízet banky a zahraniční banky, které mají pobočku na území České republiky, jestliže tyto instituce nabízejí platební účty spotřebitelům. Z povinnosti nabízet základní platební účet jsou tedy vyňata spořitelní a úvěrní družstva. Spořitelní a úvěrní družstva jsou oprávněna přijímat vklady pouze od svých členů. Poskytování služeb spojených s platebním účtem je tak omezeno na členy družstva. Se členstvím v družstvu je spjata vkladová povinnost. Výši základního členského vkladu určují stanovy, s tím, že od 1. 1. 2018 je zákonem č. 333/2014 Sb. stanovena minimální výše základního členského vkladu 1000 Kč, dle volby družstva však může být i vyšší. Základní platební účet, jakožto nástroj umožňující začlenění do bezhotovostní ekonomiky, by neměl být spojován s kapitálovou účastí na obchodní korporaci. Použití hlavy III zákona na družstva by implikovalo povinné

přijímání členů družstva a nedůvodně spojovalo nástroj, který má napomáhat finanční inkluzi, s účastí na obchodní korporaci včetně účasti na hospodaření dané instituce.

Povinnost zřídit základní platební účet se dále nevztahuje na banky a zahraniční banky, které nevedou platební účty spotřebitelům. Uvedené omezení vyplývá i z § 124u odst. 2, neboť banky nejsou nuceny zavádět nové služby nad rámec těch služeb, které poskytují uživatelům, kteří jsou majiteli jiného než základního platebního účtu. Obdobné argumenty platí i pro nebankovní poskytovatele platebních služeb, jako jsou platební instituce, vydavatelé elektronických peněz atp.

Vymezený okruh institucí, které nabízejí základní platební účet, zabezpečí dostatečnou nabídku základních platebních účtů, jak je požadováno směrnicí o základním platebním účtu.

8. Další případy zamítnutí žádosti o základní platební účet

Diskrece členského státu spočívá v možnosti stanovení omezeného počtu konkrétních případů, kdy bude úvěrová instituce oprávněna či povinna zamítnout žádost spotřebitele o zřízení základního platebního účtu. Konkrétní případy musejí vycházet z platných vnitrostátních právních předpisů na území příslušného členského státu. Jejich cílem bude buď spotřebitelům usnadnit přístup k základnímu platebnímu účtu, nebo zabránit, aby právo na základní platební účet bylo ze strany spotřebitelů zneužíváno.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- **varianta 0** – budou stanoveny další konkrétní případy, kdy úvěrová instituce bude oprávněna zamítnout žádost spotřebitele o základní platební účet

Tato varianta by znamenala, že dojde ke stanovení dalších konkrétních případů, kdy úvěrová instituce bude oprávněna zamítnout žádost spotřebitele o základní platební účet.

- **varianta 1** – nedojde ke stanovení dalších konkrétních případů, kdy úvěrová instituce bude oprávněna zamítnout žádost spotřebitele o základní platební účet

Využití varianty 1 by znamenalo, že nebudou stanoveny další konkrétní případy, které budou úvěrovou instituci opravňovat zamítnout žádost spotřebitele o základní platební účet.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení zvolit variantu 0, tedy stanoví se další konkrétní případy, kdy úvěrová instituce bude oprávněna odmítnout spotřebiteli zřídit základní platební účet. Takovým důvodem bude případ, kdy úvěrová instituce v předchozích 12 měsících vypověděla se spotřebitelem závazek ze smlouvy o základním platebním účtu v souladu s § 124w.

9. Doplnkové služby u základního platebního účtu

Diskrece členského státu spočívá v možnosti uložit úvěrové instituci povinnost poskytovat u základního platebního účtu doplnkové služby, které jsou na vnitrostátní úrovni spotřebiteli považovány za zásadní.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- **varianta 0** – úvěrové instituce budou povinny u základního platebního účtu poskytovat doplnkové služby

Tato varianta by znamenala, že úvěrové instituce budou povinny uživatelům u základního platebního účtu poskytovat doplnkové služby.

- **varianta 1** – úvěrové instituce nebudou muset u základního platebního účtu poskytovat doplnkové služby

Využití varianty 1 by znamenalo, že úvěrové instituce nebudou muset u základního platebního účtu poskytovat spotřebitelům doplňkové služby.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení zvolit variantu 1, tedy úvěrové instituce nebudou povinny u základního platebního účtu poskytovat doplňkové služby, neboť základní platební účet umožňuje spotřebiteli využívat služby, které jsou standardně poskytovány u spotřebitelských platebních účtů na trhu.

10. Možnost přečerpání

Diskrece spočívá v možnosti umožnit úvěrovým institucím, aby u základního platebního účtu na žádost spotřebitele poskytovaly možnost přečerpání. Rozhodne-li se členský stát tuto diskreci využít, bude oprávněn stanovit dobu trvání a maximální výši přečerpání. Tento úvěrový produkt nesmí žádným způsobem omezovat nebo podmiňovat přístup k základnímu platebnímu účtu a jeho užívání.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- **varianta 0** – úvěrové instituce budou oprávněny na žádost uživatele poskytovat u základního platebního účtu možnost přečerpání

Využití této varianty by znamenalo, že pokud uživatel projeví zájem o poskytnutí služby možnosti přečerpání u základního platebního účtu, úvěrová instituce bude oprávněna mu ji poskytnout.

- **varianta 1** – úvěrové instituce nebudou oprávněny poskytovat u základního platebního účtu možnost přečerpání

Využití varianty 1 by znamenalo, že úvěrové instituce nebudou oprávněny poskytovat uživatelům u základního platebního účtu možnost přečerpání.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení zvolit variantu 0, tedy úvěrová instituce bude oprávněna uživateli poskytnout u základního platebního účtu službu přečerpání, projeví-li o ni uživatel zájem a bude-li ze strany úvěrové instituce nabízena. Nenavrhuje se stanovení povinnosti poskytovat službu přečerpání, neboť základní platební účet nabízí běžnému uživateli široký rozsah služeb a služba přečerpání představuje typ úvěrového produktu, kdy je ze strany úvěrové instituce nezbytné posouzení a vyhodnocení kritérií, která jsou pro získání služby přečerpání vyžadována.

11. Výše úplaty za základní platební účet

Diskrece spočívá v možnosti volby rozhodnutí, zda úvěrové instituce budou základní platební účet nabízet bezplatně nebo za přiměřenou úplatu a dále v možnosti stanovení minimálního počtu operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu. Stanovený počet musí stačit k pokrytí osobních potřeb spotřebitele s ohledem na obchodní zvyklosti a chování spotřebitelů v členském státě. Dále je třeba blíže specifikovat, jaká úplata je přiměřená.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 4 varianty řešení:

- **varianta 0** – úvěrové instituce budou základní platební účet nabízet bezplatně a bude stanoven minimální počet operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu

Volba varianty 0 by znamenala, že úvěrové instituce budou spotřebitelům základní platební účet nabízet bezplatně a dojde ke stanovení minimálního počtu operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu.

- **varianta 1** – úvěrové instituce budou základní platební účet nabízet bezplatně a nebude stanoven minimální počet operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu

Volba varianty 1 by znamenala, že úvěrové instituce budou spotřebitelům základní platební účet nabízet bezplatně a nedojde ke stanovení minimálního počtu operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu.

- **varianta 2** - úvěrové instituce budou základní platební účet nabízet za přiměřenou úplatu a bude stanoven minimální počet operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu

Tato varianta by znamenala, že úvěrové instituce budou spotřebitelům základní platební účet nabízet za přiměřenou úplatu a dojde ke stanovení minimálního počtu operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu.

- **varianta 3** - úvěrové instituce budou základní platební účet nabízet za přiměřenou úplatu a nebude stanoven minimální počet operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu

Tato varianta by znamenala, že úvěrové instituce budou spotřebitelům základní platební účet nabízet za přiměřenou úplatu a nedojde ke stanovení minimálního počtu operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Návrh počítá s tím, že stanoví požadavek přiměřenosti úplaty za čerpání všech služeb, které jsou poskytovány v rámci základního platebního účtu. Vzhledem k tomu, že na trhu platebních služeb je úplata (cena) tvořena na základě tržního mechanismu střetáváním nabídky s poptávkou, navrhuje se stanovit přiměřenost úplaty ve vztahu k ceně tržní. Tržní cena zohledňuje chování různých soutěžitelů na trhu, ale i ochotu a možnost spotřebitelů platit za danou službu. Obvyklá úplata na trhu se tak jeví jako optimální kritérium přiměřenosti pro stanovení úplaty za služby spojené se základním platebním účtem.

Přiměřenost úplaty se uplatní na všechny v tomto zákoně stanovené služby spojené s platebním účtem. Četnost takto čerpaných služeb omezena není. Z nabízených variant se navrhuje zvolit variantu 3. Tato varianta zabezpečuje dodržení požadavků směrnice na přiměřenost ceny a zároveň nezasahuje do tvorby cen na trhu více, než je směrnici vyžadováno.

12. Jednostranné ukončení rámcové smlouvy ze strany úvěrové instituce

Diskrece v tomto bodě spočívá v možnosti stanovit omezený počet konkrétních případů, vyjma těch, které jsou stanoveny v části páté návrhu zákona, kdy dojde k jednostrannému ukončení rámcové smlouvy o základním platebním účtu ze strany úvěrové instituce. Konkrétní případy musejí vycházet z platných vnitrostátních právních předpisů na území příslušného členského státu. Jejich cílem je zabránit spotřebitelům, aby zneužívali práva na přístup k základnímu platebnímu účtu.

Jsou zvažovány 2 varianty řešení

Návrh variant řešení

- **varianta 0** – budou stanoveny další konkrétní případy, které povedenou k jednostrannému ukončení rámcové smlouvy úvěrovou institucí

Využití varianty 0 by znamenalo, že dojde ke stanovení dalších případů, vyjma těch, které jsou stanoveny v části páté návrhu zákona, které povedou k jednostrannému ukončení rámcové smlouvy o základním platebním účtu ze strany úvěrové instituce.

- **varianta 1** – nedojde ke stanovení dalších konkrétních případů vedoucích k jednostrannému ukončení rámcové smlouvy úvěrovou institucí

Tato varianta by znamenala, že nebudou stanoveny další konkrétní případy, které vedou k jednostrannému ukončení rámcové smlouvy o základním platebním účtu ze strany úvěrové instituce.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Navrhuje se jako řešení využít variantu 0, tedy budou stanoveny další konkrétní případy, vyjma těch, které jsou stanoveny v části páté návrhu zákona, které povedou k jednostrannému ukončení rámcové smlouvy o základním platebním účtu ze strany úvěrové instituce. Konkrétně se jedná o ustanovení § 124w odst. 1 bod f), tedy úvěrová instituce je oprávněna jednostranně ukončit rámcovou smlouvu o základním platebním účtu, pokud jeho majitel porušil podstatným způsobem smlouvu o základním platebním účtu. Toto ustanovení se opírá o § 2002 občanského zákoníku. A dále ustanovení § 124w odst. 1 bod g), tedy pokud majitel základního platebního účtu odmítne návrh na změnu závazku z rámcové smlouvy.

3. VYHODNOCENÍ NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ

3.1. Náklady

Navrhovaná právní úprava bude znamenat vynaložení nákladů pro úvěrové instituce, zejména na úpravu jejich informačních systémů, které bude nezbytné adaptovat na změny, které nová právní úprava přináší. Náklady vzniknou kvůli povinnosti sjednotit označení služeb spojených s platebním účtem a zavedení změny platebního účtu.

Úvěrové instituce budou muset rovněž vynaložit náklady na vedení základních platebních účtů. Návrh nepřináší cenovou regulaci platebních účtů, neboť k tomu vzhledem ke konkurenčnímu prostředí a spíše klesajícím cenám na trhu není dán důvod.

Celkově lze však říci, že nákladům se do značné míry nelze vyhnout vzhledem k nutnosti transponovat směrnici o základním platebním účtu.

3.2. Přínosy

Hlavními přínosy navrhované úpravy jsou především posílení postavení a ochrany spotřebitele na finančním trhu a zajištění jeho větší informovanosti.

3.3. Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Je třeba uvést, že transpozice směrnice o základním platebním účtu bude znamenat náklady pro poskytovatele platebních služeb. Těmto nákladům se však vzhledem k povinnosti transponovat směrnici do českého práva nelze vyhnout. Návrh se snaží při volbě variant popsaných výše volit řešení, která nepřinášejí neodůvodněné náklady, které by nevyplývaly už ze směrnice. Důvody volby jednotlivých variant jsou popsány výše.

Povinnosti dohledu a správního trestání jsou rovněž dány nutností implementovat evropské předpisy.

Deklarovaným přínosem implementace evropských předpisů má být lepší postavení spotřebitele na trhu platebních služeb.

3.4. Vyhodnocení variant

Návrh byl konzultován s Českou národní bankou a se zástupci trhu, zejména s Českou bankovní asociací, spotřebitelskými asociacemi a provozovateli srovnávacích internetových stránek. Národní diskrece byly konzultovány prostřednictvím konzultačního materiálu uveřejněného na internetových stránkách Ministerstva financí.

4. NÁVRH ŘEŠENÍ

Vyhodnocení zvažovaných variant a výběr nejvhodnějšího řešení jsou pro navrhované změny uvedeny v bodech 1 až 12.

5. IMPLEMENTACE DOPORUČENÝCH VARIANT A VYNUCOVÁNÍ

Začlenění doporučených variant bude provedeno změnou dotčených ustanovení zákona o platebním styku. Vynucování návrhu zákona bude probíhat v rámci dohledové činnosti České národní banky, která zajistí dodržování povinností poskytovatele platebních služeb, dalším dohledovým orgánem bude Česká obchodní inspekce a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Respektování navrhované právní úpravy bude zajištěno prostředky správního řízení. K vynucování návrhu zákona může též nepřímo přispět rozhodovací pravomoc finančního arbitra, pokud se bude jednat o spor mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb.

6. PŘEZKUM ÚČINNOSTI REGULACE

Přezkum účinnosti a vhodnosti nové právní úpravy bude prováděn Českou národní bankou, jež vykonává funkci dohledového orgánu nad finančním trhem. Mechanismus přezkumu účinnosti je zakotven přímo ve směrnici o základním platebním účtu. Do 18. září 2019 předloží Evropská komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu o uplatňování této směrnice a jejích dopadech.

7. KONZULTACE A ZDROJE DAT

Návrh byl konzultován s Českou národní bankou a se zástupci trhu, zejména s Českou bankovní asociací, spotřebitelskými asociacemi a provozovateli srovnávacích internetových stránek. Národní diskrece byly konzultovány prostřednictvím konzultačního materiálu uveřejněného na internetových stránkách Ministerstva financí.

Data ohledně úplaty za platební účty jsou čerpána z veřejně dostupných zdrojů, jako jsou ceníky bank.

8. KONTAKT NA ZPRACOVATELE RIA

Kontaktními osobami jsou

- Ing. Mgr. Tomáš Nýdrle, vedoucí oddělení Platební služby a tržní infrastruktura, odbor Finanční trhy II, Ministerstvo financí, e-mail: tomas.nydrle[at]mfcr.cz, tel. +420 257 042 128
- Ing. Jana Krejčí, oddělení Platební služby a tržní infrastruktura, odbor Finanční trhy II, Ministerstvo financí, e-mail: jana.krejci[at]mfcr.cz, tel: +420 257 043 135

B. Zhodnocení zvláštních dopadů a souladu s právními normami

1. Zhodnocení dopadů na veřejné rozpočty

V současnosti není možné finanční dopady na státní rozpočet kvantifikovat. Náklady lze očekávat v souvislosti s vedením správních řízení a při výkonu dohledu.

2. Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem ČR

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Ústavní pořádek České republiky neobsahuje specifické právní normy dopadající na oblast finančního trhu. Návrh zákona přihlíží zejména k čl. 98 odst. 1 Ústavy, podle kterého lze do činnosti České národní banky zasahovat pouze na základě zákona. Návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky, např. zásady vyplývající z pojmu demokratického právního státu (čl. 1 Ústavy), zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí (čl. 2 odst. 2

LPS) a v oblasti správního trestání zásadu *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (čl. 39 LPS).

3. Zhodnocení souladu návrhu zákona s mezinárodními smlouvami a slučitelnost s právními akty EU

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Navrhovaná právní úprava je implementací právních předpisů EU, konkrétně směrnice o základním platebním účtu a nařízení o mezibankovních poplatcích. Návrh zákona je v souladu s právními akty EU, s judikaturou soudních orgánů EU a s obecnými právními zásadami práva EU, zejména se zásadou proporcionality a subsidiarity, se zásadou rovného zacházení, nediskriminace a právní jistoty.

4. Sociální dopady

Navrhovaná právní úprava předpokládá zlepšení přístupu určitých skupin spotřebitelů k finančním službám.

5. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení na životní prostředí

Návrh zákona nemá žádné dopady na životní prostředí.

6. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace

Navrhovaná právní úprava není v rozporu se zákazem diskriminace.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů (DPIA)

Návrh zákona nezasahuje do ochrany soukromí či osobních údajů. Návrh zákona žádným způsobem nemění dosavadní praxi v této oblasti. Návrh zákona není v rozporu s Úmluvou o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (vyhlášené pod č. 115/2001 Sb. m. s.), směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, ani se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

8. Zhodnocení korupčních rizik (CIA)

Korupční rizika, která mohou vést ke zvýhodnění konkrétních subjektů vůči jiným, spočívá v benevolentním výkonu dohledu a správního řízení ze strany orgánů dohledu. Je však třeba uvést, že právní řízení se řídí správním řádem či sektorovým procesními předpisy. Rozhodovací pravomoc je transparentní a je vždy možné určit konkrétní subjekty, které jsou odpovědné za rozhodnutí. Na základě výše uvedených skutečností je možné usoudit, že se nepředpokládá vznik žádných korupčních rizik.

9. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení na mezinárodní konkurenceschopnost

Navrhovaná právní úprava nepředpokládá dopad na mezinárodní konkurenceschopnost.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první čl. I

K bodu 1 [§ 1]

Vzhledem k nové části páté zákona se doplňují písmena e) až g), čímž se zpřesňuje oblast, kterou zákon upravuje.

Dále je v důsledku transpozice směrnice o základním platebním účtu a adaptace na nařízení o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce provedena legislativně technická úprava v poznámce pod čarou č. 1 a 2.

K bodu 2 [§ 2 odst. 3 písm. l) až q)]

Zavádí se definice úhrady, trvalého příkazu, osoby oprávněně pobývajících v Evropské unii, možnosti přečerpání, překročení a služby spojené s platebním účtem. Všechny definice vycházejí ze směrnice o základních platebních službách.

K bodům 3 až 5, 7 až 16, 19 a 20 [§ 75 odst. 4, § 84 písm. a) a c), nadpis části čtvrté hlava I díl 3, nadpis § 94, § 94 odst. 1 až 4, § 95, § 96 odst. 1, § 97, § 130]

Legislativně technická změna dle terminologie zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Změna a výpověď smlouvy se nahrazuje změnou závazku a výpovědí závazku.

K bodu 6 [§ 91a]

Stanoví se povinnost poskytovatele bezplatně poskytnout uživateli informace o trvalých příkazech a souhlasech k inkasu, které uživatel udělil. Informace se poskytují na žádost uživatele.

K bodu 17 [§ 124d až § 124zb]

K hlavě I (Služby spojené s platebním účtem)

K § 124d

Ustanovení zmocňuje spolu s § 142 Českou národní banku k vydání prováděcího právního předpisu, který stanoví jednotné názvy a definice 10 až 20 služeb spojených s platebním účtem, za které je na českém trhu platebních služeb požadována úplata.

Česká národní banka při tvorbě vyhlášky zohlední standardizaci pojmů a definic provedenou prováděcím právním předpisem Evropské komise vydaným k provedení směrnice o základním platebním účtu. Česká národní banka vytvoří seznam 10 až 20 služeb spojených s platebním účtem a u těch služeb, které budou zároveň obsaženy v přímo použitelném předpise Evropské komise, použije jednotné evropské označení. Služby, které nebudou obsaženy v evropském seznamu, budou nést označení a vymezení, jaké jim přisoudí Česká národní banka.

Poskytovatelé platebních služeb mají povinnost použít k označení služeb, které jsou obsaženy ve vyhlášce České národní banky, označení a definici, kterou tato vyhláška stanoví. V dokumentech poskytovaných nebo zpřístupněných podle § 124f a § 124g mohou být jiná označení použita pouze jako doplňující označení k jednotnému označení stanovenému vyhláškou.

Použití jednotných označení je vyžadováno i ve smluvní a před smluvní dokumentaci k platebnímu účtu a dále pak v písemných obchodních a reklamních sděleních určených spotřebiteli. Těmito informačními sděleními mohou být například marketingové informace, výpisy z účtu, internetové stránky atp. Jiné nebo doplňující označení je možné použít, jestliže je zřetelně uvedeno jednotné označení. Takto stanovené požadavky jsou tedy mírnější než u dokumentů podle § 124f a § 124g.

K § 124e

Ustanovení mívá na tzv. vázaný prodej a stanoví povinnost poskytovatele informovat uživatele platebních služeb o skutečnosti, zda lze uzavřít smlouvu o platebním účtu i bez nákupu zboží nebo služeb, které nejsou službou spojenou s platebním účtem. Poskytovatel je dále povinen informovat uživatele o úplatě za služby poskytované v souboru nebo nad rámec tohoto souboru služeb.

K § 124f

Poskytovatel je povinen poskytnout uživateli do konce února každého kalendářního roku informace o úplatě za služby spojené s platebním účtem a informace týkající se úroků za předchozí kalendářní rok. Odstavec 2 specifikuje poskytované informace a stanoví jejich minimální rozsah. Jsou-li služby poskytovány jako soubor služeb za souhrnnou úplatu, dopadá na tento soubor rovněž požadavek odstavce 2. Podle odstavce 2 písm. a) tak bude o tomto souboru podána informace o souhrnné úplatě a počtu účtování této úplaty.

Smyslem daného ustanovení je poskytnout klientovi přehled o úplatě za služby spojené s platebním účtem, kterou zaplatil za kalendářní rok. Výsledný dokument by měl sloužit k porovnání služeb, které čerpá od různých poskytovatelů.

Zákon rovněž stanoví kvalitu poskytovaných informací, tak aby představovaly dostatečnou a pravdivou informační hodnotu pro klienta.

Informace podle daného ustanovení budou poskytovány v dokumentu, jehož podobu stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie.

Je-li klientovi poskytován soubor služeb za souhrnnou úplatu, obdrží uživatel informace podle odst. 2 písm. a), b) a c) také o takto nabízeném souboru služeb.

K § 124g

Záměrem směrnice o základním platebním účtu bylo poskytnout klientovi před uzavřením smlouvy o platebním účtu přehled o úplatě za nejčastěji poskytované služby spojené s platebním účtem. Dokument by měl obsahovat informace o úplatě za služby, jejichž jednotné označení stanoví vyhláška České národní banky.

Informace podle daného ustanovení budou poskytovány v dokumentu, jehož podobu stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie. Dokument bude zpřístupněn na internetových stránkách poskytovatele a v obchodních prostorách určených uživatelům platebních služeb. Na žádost bude dokument uživateli bezplatně poskytnut.

K § 124h

Ustanovení zavádí povinnost poskytovatele vytvořit a zpřístupnit seznam označení služeb spojených s platebním účtem a jejich definic, které budou standardizovány vyhláškou České národní banky. Klientům by tak měl být zpřístupněn a na žádost poskytnut jakýsi slovník pojmů, kde budou uvedena jednotná označení a definice z vyhlášky České národní banky. Poskytovatel může do daného dokumentu zařadit označení a pojmy i jiných služeb spojených s platebním účtem.

K § 124i

Ustanovení stanoví pravidla srovnání služeb spojených s platebním účtem na internetu. Provozovateli srovnávacích internetových stránek je uložena povinnost zajistit rovné zacházení při uveřejnění výsledků srovnání a zajistit, aby výsledky srovnání umožnily získat informaci o všech službách spojených s platebním účtem, které jsou předmětem harmonizace ve vyhlášce České národní banky. Návrh pak stanoví další náležitosti srovnání služeb.

Návrh nezavádí žádný speciální režim dohledu nad provozovateli srovnávacích internetových stránek. V souladu s § 2 odst. 1 a odst. 2 písm. c) zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, bude u provozovatelů internetových stránek podnikajících na základě živnostenského oprávnění orgánem dohledu Česká obchodní inspekce. Jsou-li srovnávací stránky provozovány bankou v rámci vedlejší činnosti, bude orgánem dohledu v souladu se současným stavem Česká národní banka.

Provozovatel srovnávacích internetových stránek nahlásí jejich provozování Ministerstvu financí a České národní bance, které zveřejní adresy těchto stránek na svých internetových stránkách.

K hlavě II (Změna platebního účtu)

K dílu 1 (Vnitrostátní změna platebního účtu)

K § 124j - § 124k

Ustanovení zavádí službu změny platebního účtu, kterou dosavadně prováděly na dobrovolné bázi pouze banky, které se k tomu dobrovolně zavázaly v rámci tzv. Kodexu mobility vytvořeného Českou bankovní asociací.

Po nabytí účinnosti navrhované novely, budou na požádání uživatele službu změny platebního účtu povinně provádět všichni poskytovatelé platebních služeb, kteří spadají do působnosti části páté zákona.

Služba změny účtu má pro uživatele představovat co nejmenší zátěž. Je iniciována majitelem platebního účtu, jenž o změnu účtu požádá nového poskytovatele, kterého si zvolí. Služba změny platebního účtu je zahajována na základě předepsaného formuláře, který obsahuje mj. zmocnění a rozsah zástupčího oprávnění. Nový poskytovatel na základě zmocnění následně jménem majitele účtu požádá dosavadního poskytovatele majitele účtu o provedení změny účtu. Dosavadní i nový poskytovatel podniknou všechny zákonem stanovené úkony, ke kterým je majitel účtu pověřil.

V případě, že platební účet bude vlastnit více osob, bude k provedení služby změny platebního účtu třeba právního jednání všech majitelů účtu. Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 2663 OZ, které stanoví, že v případě, že je účet zřízen pro více osob, má každá z nich postavení majitele účtu, přičemž tyto osoby nakládají s účtem společně. Nakládání s účtem představuje vznik, změnu nebo zánik smlouvy o účtu. Služba změny platebního účtu je tedy nakládáním s účtem v tomto smyslu.

K § 124l - § 124m

V ustanoveních § 124l až § 124m jsou stanoveny povinnosti dosavadního i nového poskytovatele. Změna platebního účtu musí být provedena v rámci vzájemné kooperace obou poskytovatelů nejpozději ve lhůtě 12 dnů.

Navrhovaná úprava nestanoví zvláštní úpravu náhrady škody, neboť se uplatní obecná úprava občanského práva. OZ rozlišuje povinnost nahradit škodu v případě porušení zákona v § 2910 a v případě porušení smluvní povinnosti v § 2913. V případě porušení zákona se jedná o odpovědnost subjektivní, tj. za zavinění a v případě porušení smluvní povinnosti se jedná o odpovědnost objektivní bez ohledu na zavinění. V případě porušení ustanovení týkajících se služby změny platebního účtu se sice bude jednat o porušení povinností stanovené zákonem, je však třeba si uvědomit, že tyto povinnosti vznikly na základě smluvního vztahu, neboť dosavadní i nový poskytovatel jsou ve smluvním vztahu s uživatelem. Z toho důvodu důsledky takového porušení podřadíme pod režim smluvní odpovědnosti. Přestože ten, kdo porušil povinnost ze smlouvy, nemá možnost exkulpace, může se zprostit povinnosti k náhradě škody na základě liberačních důvodů, které OZ stanoví v § 2913 odst. 2.

K §124n - § 124q

Z důvodu průkaznosti zmocnění a průkaznosti jeho rozsahu, bude změna účtu proveditelná pouze prostřednictvím předepsaného formuláře, jehož vzor a obsah jeho příloh stanoví prováděcí právní předpis. Pro zachování platnosti právního jednání učiněného v písemné formě je třeba postupovat podle ustanovení § 561 a násl. OZ.

Majitel účtu ve formuláři specifikuje jednotlivé úkony, které má dosavadní i nový poskytovatel vykonat.

Poskytovatel může po majiteli účtu za provedení změny platebního účtu požadovat úplatu, která však musí být přiměřená a odpovídat skutečně vynaloženým nákladům poskytovatele. Požadovat úplatu je vyloučeno za poskytnutí osobních informací uživatele týkajících se jeho stávajících úhrad a inkas a také za poskytnutí informací ohledně služby změny účtu.

Poskytovatel je povinen mj. informovat uživatele o způsobu mimosoudního řešení sporů. Kompetentním orgánem pro mimosoudní řešení sporů mezi spotřebitelem a poskytovatelem platebních služeb je finanční arbitř.

Služba změny účtu je možná pouze mezi platebními účty vedenými ve stejné měně a pouze mezi platebními účty vedenými v České republice.

K dílu 2 (Součinnost při změně platebního účtu ve vztahu k jinému členskému státu)

K § 124r - § 124s

Novela neupravuje přeshraniční službu změny účtu. V zájmu usnadnění přeshraničního zřizování platebních účtů se zavádí povinnost tuzemského poskytovatele poskytnout na požádání uživatele součinnost při změně platebního účtu ve vztahu k jinému členskému státu Evropské unie. Pomoc tuzemského poskytovatele spočívá ve dvou krocích. Poskytovatel jednak poskytne uživateli bezplatně přehled o jeho stávajících trvalých

příkazech a souhlasech k inkasu a o opakujících se příchozích úhradách a inkasech provedených za posledních 13 měsíců. Poskytovatel dále převede veškeré peněžní prostředky na účet vedený v jiném členském státě Evropské unie za předpokladu, že ho o to uživatel požádá a sdělí mu přesné a úplné údaje umožňující identifikaci poskytovatele v jiném členském státě a identifikaci platebního účtu jím vedeného.

K hlavě III (Základní platební účet)

K § 124t

Základní platební účet nabízí banky nebo zahraniční banky, které mají pobočku umístěnou na území České republiky. Nárok na zřízení základního platebního účtu vzniká spotřebiteli, který je osobou oprávněně pobývajícím v Evropské unii. Definice osoby oprávněně pobývajícím v Evropské unii vyplývá z ustanovení § 2 odst. 3 písm. n). Zájemce o zřízení základního platebního účtu je povinen doložením rozhodných dokumentů osvědčit, že je osobou oprávněně pobývajícím v Evropské unii. Poskytovatel je oprávněn základní platební účet nezřídit v případě, že spotřebiteli již byl platební účet vykazující služby základního platebního účtu nebo základní platební účet zřízen. V takovém případě informuje zájemce o důvodech odmítnutí společně s možností obrátit se na orgán mimosoudního řešení sporů, orgán dohledu a případně informuje o možnosti podat stížnost samotnému poskytovateli. Poskytovatel je oprávněn za účelem zjištění, zda má zájemce zřízen základní platební nebo obdobný platební účet, požadovat čestné prohlášení.

Poskytovatel není oprávněn zřízení základního platebního účtu podmínit zakoupením doplňkových služeb, tj. služeb v § 124u odst. 1 neuvedených.

K § 124u

Základní platební účet neboli platební účet se základními prvky je charakterizován základními platebními službami, které tvoří minimálně výčet uvedených služeb v § 124u odst. 1. Jedná se o neuzavřený výčet, který může být rozšiřován. Základní platební účet by neměl jeho majitele znevýhodňovat oproti ostatním klientům daného poskytovatele. Rozsah a způsob poskytnutí služeb je plně na volbě majitele základního platebního účtu, avšak volba majitele tohoto účtu je limitována nabídkou služeb, které poskytovatel nabízí majitelům jiného než základního platebního účtu. Poskytovatel tak není nucen zavádět služby, které dosud nenabízí svým klientům, kteří nejsou majiteli základního platebního účtu. Rozsah služeb je tak dán odst. 2.

Základní platební účet je veden v české měně.

K § 124v

Zákon v souladu se směrnicí o základním platebním účtu stanoví, že poskytovatel je oprávněn si účtovat za služby spojené se základním platebním účtem přiměřenou úplatu. Ustanovení dále stanoví, že přiměřenost úplaty by se měla posuzovat především vzhledem k úplatě, která je obvyklá na trhu.

Základní platební účet je koncipován tak, že jeho majitel má nárok na služby v rozsahu, v jakém je banka poskytuje klientům, kteří vlastní jiný platební účet než základní. Rozsah služeb poskytovaných v rámci základního platebního účtu se tak bude lišit v závislosti na škále služeb, které banka nabízí. Jelikož rozsah služeb poskytovaných v rámci základního účtu nebude jednotný, je třeba přiměřenou cenu posuzovat vždy ke konkrétní nabídce služeb, které může majitel základního platebního účtu čerpat. Lze tedy říci, že přiměřená úplata se bude lišit dle škály nabízených služeb. Úplata se bude také lišit v závislosti na způsobu čerpání dané služby.

Směrnice o základním platebním účtu stanoví, že přiměřenost úplaty za základní platební účet má být stanovena s ohledem na vnitrostátní úroveň příjmů a průměrnou výši úplaty účtované za služby spojené s platebním účtem. V souladu s těmito požadavky se jako vhodné kritérium přiměřenosti jeví úplata obvyklá na trhu. Úplata (cena) na trhu je dána především střetáváním nabídky s poptávkou a jako taková zohledňuje ochotu a možnost spotřebitelů za danou službu zaplatit. Tržní cena tedy obsahuje i zohlednění úrovně příjmů spotřebitelů. Vzhledem k tomu, že trh platebních služeb tvoří cenu na základě tržního

mechanismu, měla by tržní cena (úplata) být kritériem přiměřenosti úplaty za služby spojené se základním platebním účtem. Toto kritérium zohledňuje oba parametry požadované směrnicí o základním platebním účtu.

K § 124w - § 124y

Poskytovatel platebních služeb může jednostranně vypovědět závazek ze smlouvy o základním platebním účtu z důvodů, které jsou taxativně vymezeny v § 124w odst. 1. Ustanovení § 124w odst. 1 je k ustanovení § 96 ve vztahu *lex specialis*. Současně s výpovědí oznámí majiteli účtu důvody výpovědi a upozorní jej na způsob mimosoudního řešení sporu prostřednictvím finančního arbitra, dále na možnost obrátit se se stížností na orgán dohledu, kterým je Česká národní banka, a případně jej upozorní na možnost podat stížnost poskytovateli platebních služeb, který ji projedná v rámci interního postupu.

V případě výpovědi poskytovatele z důvodů uvedených v § 124w odst. 1 písm. a) nebo c), zaniká smlouva bez standardní výpovědní doby, a to účinností výpovědi, tj. jejím doručením.

Poskytovatel platebních služeb zpřístupní informace o základním platebním účtu a způsobu mimosoudního řešení sporů jednak elektronicky na svých internetových stránkách a jednak ve svých obchodních prostorách, které jsou určeny spotřebitelům.

K hlavě IV (Společná ustanovení)

K § 124z

Stanoví se informační povinnost poskytovatele informovat uživatele, jestliže po zániku závazku ze smlouvy o platebním účtu má tento poskytovatel vůči uživateli neuhrazenou pohledávku. Uživatel má být informován bez zbytečného odkladu po zániku závazku ze smlouvy o platebním účtu.

K § 124za

S ohledem na požadavek směrnice o základním platebním účtu a na § 1 odst. 1 antidiskriminačního zákona se doplňují důvody, ze kterých nesmí být spotřebitel diskriminován, a to o státní příslušnost a místo pobytu.

K § 124zb

Stanoví se působnost části páté zákona. Část pátá se, jako transpozice směrnice o základním platebním účtu, použije na ty platební účty, jejichž prostřednictvím lze vybírat hotovost, převést peněžní prostředky ve prospěch třetích osob (včetně provedení úhrad), na které lze připsat peněžní prostředky od třetích osob (včetně příchozích úhrad). Účty s omezenějšími funkcemi tak nespádají pod působnost části páté zákona. Standardně tak budou z působnosti vyňaty například účty ke kreditním kartám.

K bodům 18 a 21 až 27 [§ 130 a § 132]

Stanoví se správní delikty za porušení povinností části páté zákona, která zahrnuje transparentnost služeb spojených s platebním účtem, změnu platebního účtu a základní platební účet.

K bodu 28 [§ 133a]

V souladu se současným způsobem stanovení správních deliktů za porušení přímo použitelných předpisů Evropské unie dochází ke změně § 133a, tak aby uvedenému trendu ustanovení odpovídalo. Jedná se o legislativně technickou změnu.

K bodu 29 [§ 133b]

Stanoví se správní delikty za porušení nařízení o mezibankovních poplatcích.

K bodům 30 až 39 [§ 135 a § 135a]

Orgány dohledu podle nařízení jsou ustanoveny Česká národní banka, Česká obchodní inspekce a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Česká národní banka je ustanovena

orgánem dohledu nad poskytovateli platebních služeb. Česká obchodní inspekce bude vykonávat dohled nad příjemci, standardně tedy obchodníky akceptujícími platební karty. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dohlíží na provozovatele schématu platebních karet a zpracovatele karetých transakcí.

Projednávání správních deliktů provozovatelů srovnávacích internetových stránek je stanoveno tak, že jsou-li tyto stránky provozovány poskytovatelem platebních služeb při výkonu činnosti, kterou poskytovatel vykonává na základě povolení, licence nebo registrace České národní banky, projednává správní delikty provozovatele srovnávacích stránek Česká národní banka.

V ostatních případech budou provozovatelé srovnávacích stránek dohlíženi Českou obchodní inspekcí. Zákon o České obchodní inspekci totiž stanoví, že Česká obchodní inspekce kontroluje právnické a fyzické osoby prodávající nebo dodávající výrobky a zboží na vnitřní trh, poskytující služby nebo vyvíjející jinou podobnou činnost na vnitřním trhu, pokud podle zvláštních právních předpisů nevykonává dozor jiný správní úřad. Česká obchodní inspekce rovněž kontroluje dodržování podmínek stanovených zvláštními právními předpisy nebo jinými závaznými opatřeními pro provozování nebo poskytování činností uvedených v předchozí větě. Z uvedených důvodů bude projednávat správní delikty takto vymezené kategorie provozovatelů Česká obchodní inspekce.

K bodu 40 [§ 142]

Česká národní banka se zmocňuje vydat vyhlášku k provedení § 124d odst. 2, § 124m odst. 2 a § 124n odst. 2

K části první čl. II

Stanoví se přechodné ustanovení pro tvorbu dokumentu podle § 124f. Poskytovatel bude následující kalendářní rok po nabytí účinnosti § 124f poskytovat informace pouze za ty měsíce předchozího kalendářního roku, kdy byl § 124f účinný.

K části druhé čl. III

K bodům 1 až 4 [§ 2 odst. 2]

Česká obchodní inspekce je stanovena orgánem dohledu nad dodržováním povinností příjemce, tedy standardně obchodníka přijímajícího platební karty, stanovených nařízením o mezibankovních poplatcích.

K části třetí čl. IV

K bodům 1 až 3 [§ 1 a § 3]

Stanoví se příslušnost finančního arbitra rozhodovat spory mezi poskytovatelem platebních služeb a příjemcem týkající se práv a povinností stanovených nařízením o mezibankovních poplatcích. Dále se provádějí legislativně technické změny.

K části čtvrté čl. V

Zákon nabývá účinnosti 18. září 2016 s výjimkou ustanovení týkajících se jednotné terminologie služeb spojených s platebním účtem a implementace nařízení o mezibankovních poplatcích.

Ustanovení týkající se jednotné terminologie budou účinná 9 měsíců ode dne účinnosti přímo použitelného předpisu Evropské unie, který se týká jednotné terminologie. Ustanovení zákona navázaná na jednotnou terminologii užívanou k označení služeb spojených s platebním účtem totiž nemohou být aplikována do vydání prováděcího právního předpisu, který by měla vydat Česká národní banka. Ta má však při tvorbě předpisu zohlednit standardizaci terminologie provedenou Evropským orgánem pro bankovníctví, který má stanovený termín pro standardizaci na 18. září 2016, tedy v době kdy by měla být ostatní ustanovení transponující směrnici o základním platebním účtu účinná. S přechodným obdobím počítá i uvedená směrnice.

Ustanovení implementující nařízení o mezibankovních poplatcích budou účinná patnáctým dnem po vyhlášení zákona, neboť jednotlivá ustanovení nařízení o mezibankovních poplatcích nabývají účinnosti postupně od června 2015.